

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ПЕРЕМІЩЕНЬ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній ступінь бакалавр
освітня програма Соціологія
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2024

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри галузевої соціології
_____ Ольга БЕЗРУКОВА
(підпис)
Протокол №15 від « 29 » 09 2024 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол № 7 від «31» серпня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Тетяна ЧЕРВІНСЬКА
(підпис)

1. **Мета дисципліни** – ознайомлення з основними теоріями соціальних переміщень, способами тлумачень та означень понять «переміщення» та «мобільність» в соціології, соціально-гуманітарних та суміжних науках, актуалізація тематики соціально-просторових переміщень в соціологічній рефлексії, означення наукової перспективи використання концептів просторових переміщень в соціологічній евристичі.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. *Знати історію соціологічної думки та теорію стратифікації.*
2. *Вміти аналітично мислити.*
3. *Володіти навичками роботи з сучасною комп'ютерною та цифровою технікою.*

3. **Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна відноситься до блоку дисциплін вільного вибору студента (вибір з Переліку 2). Вона носить проблемний характер, сприяючи формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності концепту «переміщення» в соціологічній теорії та практиці. Передбачається набуття вмінь працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацьовувати першоджерела, розвиток навичок аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій соціальної мобільності, здобуття знань про способи тлумачень та означень понять «переміщення» та «мобільність», про відмінності між ними, про основні теоретичні концепції, які експлікують поняття соціально-просторової мобільності, про роль і значення метафор переміщень в соціології, про сутність образів мобільності та уявлень та їхнє соціальне значення.

4. **Завдання (навчальні цілі):** вивчення теорії та практичних основ управління територіальними спільнотами, що спрямовано на формування таких *компетентностей* як: СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому. СК09. Здатність визначати теоретико-методологічні засади й формулювати ключові результати досліджень окремих галузей соціологічного знання.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання			
1	Знати зміст та сутність понять «мобільність» та «переміщення», основні теоретичні концепції, що експлікують поняття мобільності; роль і значення досліджень мобільності в соціології, а також сутність та зміст існуючих образів мобільності та її соціального значення	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	35
2	Вміти працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацьовувати першоджерела, використовувати методи аналізу, порівнювати та оцінювати методологічну спроможність різних концепцій та методологій вивчення соціальних переміщень	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	35
3	Організувати та презентувати дослідницький проект	Самостійна робота, практичні заняття	Презентація, колоквиум	20
4	Вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	Самостійна робота, практичні заняття	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	Результати навчання дисципліни (код)			
	1	2	3	4
Програмні результати навчання (назва)				
ПРН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	+	+		
ПРН13. Визначати теоретико-методологічні та концептуальні засади дослідження окремих галузей соціологічного знання		+	+	+
ПРН19. Здійснювати опис й осмислення соціальної, демографічної й економічної статистики та застосовувати методи оцінки, регулювання і прогнозування процесів урбанізації та глобалізації.			+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:**

1. активна робота на практичних заняттях, в т.ч. реферативні роботи, тести, кейси – РН1, РН2, РН3, РН4: **30 балів** (15 мінімальних)
2. виконання контрольних робіт – РН1, РН2: **10 балів** (6 мінімальних)
 - КР 1 = 2 бали (1 бал)
 - КР 2 = 3 бали (2 бали)
 - КР3 = 5 бали (3 бали)
3. навчально-дослідне завдання (дослідницький проект) – РН3, РН4: **20 балів** (15 мінімальних балів)

- **підсумкове оцінювання:** письмовий іспит – РН1, РН2 (білет містить два питання) – **40 балів**; мінімальний бал успішного складання – 24 бали.

- **умови допуску до підсумкового іспиту:** для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів за критично-розрахунковий мінімум – **36 балів** для одержання допуску до іспиту обов'язковим є повторне складання контрольних робіт або виконання окремого завдання від викладача.

7.2 Організація оцінювання:

1. Практичні заняття оцінюються по факту проведення, бали накопичуються протягом семестру.
2. Контрольні роботи виконуються на останньому практичному занятті після вивчення відповідного тематичного блоку.
3. Навчально-дослідне завдання (дослідницький проект) виконується протягом семестру, презентується на двох останніх за графіком навчання практичних заняттях.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекцій	Практичні заняття	Самостійна робота студентів
1. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність.				
1	Поняття і типи соціальної мобільності	4	2	4
2	Основні поняття теорій мобільності	2	2	4
3	Класичні теорії соціальної мобільності	2	2	4
Контрольна робота 1			2	4
2. Переміщення в соціальному просторі.				
4	Зміст та різновиди соціально-просторових переміщень	4	2	4
5	Статусні переміщення в соціальному просторі	2	2	4
Контрольна робота 2			2	4
3. Міграція як вид просторового переміщення.				
6	Поняття та різновиди міграції	4	2	4
7	Соціологічні дослідження міграційних процесів	4	2	4
Контрольна робота 3			2	4
4. Туристичні практики переміщень.				
8	Поняття туризму та практики мандрівок	4	2	4
9	Соціологічні дослідження туризму	4	2	4
Навчально-дослідне завдання (дослідницький проект)			6	12
Всього:		30	30	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Практичні заняття – 30 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

а) основна:

1. Петренко-Лисак А.О. Переміщення соціальним простором // Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі. – К.: VADEX, 2013. – С. 183-203.
2. Соціальна мобільність // Соціологія: Навч. посіб. за ред. С. Макеєва. – К.: Т-во «Знання», 2008. С. 180-192.
3. Гіденс Е. Соціальна мобільність // Соціологія. URL.: <http://politics.ellib.org.ua/pages-11675.html>

б) додаткова:

4. Марков І. Глобалізація і міграції: теоретичні та методологічні аспекти дослідження соціодинаміки // Народознавчі зошити. № 6 (126). 2015. С. 1320-1330.
5. Пападопулос Р. Вимушене переміщення // У чужому домі. Травма вимушеного переміщення: шлях до розуміння і одужання. С. 68-93.
6. Рубл Б. Капітал розмаїтості. Транснаціональні мігранти у Монреалі, Вашингтоні та Києві / Б. Рубл. Київ, 2007. 335 с.
7. Соціологія туризму: Підручник / Лукашевич М.П., Мошак С.М., Шандор Ф.Ф. – К.: Знання, 2015. 303 с.
8. Merriman P. Rethinking Mobile Methods // Mobilities 2014. Vol. 9(2). P. 167-187.